

Zabawy z dzieckiem 3-4 letnim rozwijające mowę

Aby zapewnić dziecku prawidłowy rozwój mowy rodzice powinni znaleźć czas na wspólne zabawy edukacyjne.

Zabawy rozwijające mowę u dziecka

Gdy dziecko ma trzy-cztery lata, samo zaczyna przejawiać inwencję w dziedzinie zabawy. Wcześniej, to przede wszystkim rodzic decyduje o zabawach. Teraz dziecko samo zaczyna na przykład ? „decydować”, czy chce się bawić raz czy kilka razy dziennie. Warto w tym czasie pomóc dziecku rozwijać mowę dobierając odpowiednie typy zabawy do jego wieku. Pamiętajmy jednak, że zabawy tego typu nie powinny w tym wieku trwać dłużej niż 20 minut. Możemy je organizować dwa, trzy razy dziennie.

Opowiadanie

Pomiędzy trzecim a czwartym rokiem życia dużego znaczenia nabiera oglądanie obrazków i historyjek obrazkowych. Matka siada obok dziecka albo sadza je sobie na kolanach. Z żywą intonacją komentuje wspólnie oglądane obrazki i włącza w mowę wiele środków dźwiękonaśladowczych. Wrażenie wywołane przez obrazek można spotęgować, wykonując nawiązujące do niego ruchy. Kładziemy przy tym obrazek lub wskazujemy obrazek w książce, na ekranie komputera i powtarzamy zdanie opowiadające treść obrazka. kilka razy, wykonując odpowiednie ruchy, np. mały chłopczyk puka do drzwi - puk puk, mała dziewczynka patrzy tu i tam - podnosimy rękę do góry osłaniając oczy. Podczas oglądania obrazków coraz częściej powinno się zdarzać, że matka najpierw opowiada, a dopiero potem pokazuje obrazek. Polecane jest, by opowiadanie przed snem i czytanie książeczek stało się wieczornym zwyczajem.

Zabawy kierowane bodźcami akustycznymi

Należy zwracać uwagę dziecka na dźwięki otoczenia i nauczyć reagowania na dźwięki o niższym natężeniu. Formy zabaw są różnorodne, w zasadzie jednak chodzi o proste czynności, takie jak wrzucanie kul do wiaderka, budowanie wieży z klocków, zabawy polegające na wkładaniu elementów we właściwe otwory, układanie kształtów, oglądanie obrazków ze slajdów, wykorzystywanie komputerowych programów dydaktycznych i zabawek uruchamianych przyciskiem. O ile to możliwe, należy dość często zmieniać rodzaj reakcji, ale zawsze powinniśmy upewnić się, że dziecko wie, czego od niego wymagamy.

Ćwiczenia w identyfikowaniu

Celem jest pozwolenie dziecku na uchwycenie związku pomiędzy przedmiotem a wrażeniem słuchowym i rozszerzenie w ten sposób biernego słownictwa, a na jego bazie aktywnego zasobu słów. Nie wszystkie dzieci lubią tego typu zabawy, dlatego nie należy ich do nich zmuszać. Korzystne jest stosowanie różnorodnych pomysłów i odmian zabaw, ponieważ pracę zaczynamy przy ograniczonym zasobie słów dziecka, który należy stale ćwiczyć.

Przykłady zabaw:

Co jest pod chustą? Kilka wybranych przez nas przedmiotów przykrywamy chustką, a identyczne jak pod chustką przedmioty ustawiamy przed dzieckiem (muszą to być więc przedmioty w co najmniej 2 egzemplarzach, na przykład klocki, łyżeczki, zabawki). Pokazujemy jakiś przedmiot, podajemy kilkakrotnie jego nazwę. Pytającym gestem zachęcamy dziecko, aby znalazło pod chustą ? „parę” do danego przedmiotu.

Co jadłeś? Kładziemy na stole kilka rodzajów owoców lub innych artykułów spożywczych (owoce, kawałki sera, bułeczki,, ciastka). Początkowo 2-3 sztuki potem więcej. Każda rzecz jest nazywana - popatrz to jest jabłko, a to truskawka, a to jest gruszka, zaraz coś dostaniesz. Następnie zawiązujemy dziecku oczy, albo samo zakrywa je sobie rękami i podajemy mu kęs do buzi. Potem pytamy, co zjadło. Dziecko wskazuje odpowiednią rzecz, a my wypowiadamy właściwą nazwę - tak zjadłeś ser, och, jaki pyszny, bardzo dobrze. Jeśli jednak dziecko pomyli się to wskazujemy właściwą rzecz i podajemy jej nazwę.

Rysowanie. Rodzic posługując się szablonami odrysowuje kształty zwierząt, domów, postaci ludzkich, drzew, kwiatów i innych przedmiotów. Po narysowaniu konturów odkłada ołówek i prosi dziecko, aby pokazało, co należy zrobić dalej (dziecko pokazuje np. oczy). Zanim mama (lub tata) zacznie rysować dalej, powtarza kilkakrotnie następujące zdanie - ?tu jest oko" , a następnie rysuje oczy. Podobnie prowadzimy zabawę, robiąc figurki z plasteliny.

Loteryjka obrazkowa. Loteryjki dla najmłodszych mają na celu poszerzenie słownika czynnego oraz rozwój percepcji słuchowej. W czasie gry dziecko uczy się mówić poprzez zabawę, ćwicząc jednocześnie spostrzegawczość, pamięć wzrokową i słuchową, koncentrację uwagi i myślenie. Dziecko ma za zadanie odnaleźć na dużej planszy taki sam obrazek, jak ten który trzyma w ręczce. Wygrywa ten, kto najszybciej zapełni swoją plansze małymi obrazkami.

Puzzle. Rodzic wykonuje elementy potrzebne do gry przecinając na pół obrazki - mogą to być pocztówki itp. Mama i dziecko otrzymują różne połówki. Należy zwrócić uwagę na to, żeby połówki graczy nie uzupełniały się wzajemnie. Tymczasem brakujące połówki układamy zakryte na środku stołu. Grający losują na zmianę obrazki i wymawiają ich nazwy. Wylosowanymi elementami można uzupełnić zarówno swoje obrazki, jak i partnera. Wygrywa ten, kto uzupełni obrazki jako pierwszy.

Domino obrazkowe. Używamy zestawu domino, w którym poziom obrazków umieszczonych na klockach, odpowiada słownictwu opanowanemu przez dziecko.

Czarny Piotruś. Wykorzystujemy talię kart, których treść jest dostosowana do poziomu opanowania mowy przez dziecko.

Memory. Szukanie par takich samych obrazków. Zasady gry są bardzo proste. Spośród kartoników rozłożonych obrazkami do dołu, gracze kolejno podnoszą po dwa, starając się trafić na parę. Wygrywa ten kto nazbiera najwięcej. Grając z najmłodszymi dziećmi możemy ograniczyć liczbę elementów . Zabawa świetnie ćwiczy pamięć wzrokową i koncentrację uwagi .

Po ukończeniu przez dziecko trzeciego roku życia i w zależności od zdolności dziecka do koncentracji, poleca się także zabawy, których celem oprócz utrwalania słownictwa, jest także dostrzeganie związków i zależności.

Przykłady zadań:

- porządkowanie przedmiotów (klocków, kredek, nitek itp.) według wielkości,
- porządkowanie przedmiotów według kształtu, ciężaru, i rodzaju materiału,
- budowanie i rysowanie na polecenie,
- nawlekanie koralików według wzoru,
- klasyfikowanie obrazków i przedmiotów w zależności od ich przeznaczenia i pojęcia nadrzędnego,
- obrazki przedstawiające pokrewne przedmioty (np. nóż - widelec, rower - koło),
- znajdowanie przedmiotu, który nie pasuje,
- dostrzeganie elementu brakującego,
- uzupełnianie obrazków.

Zadania powinny mieć różne warianty. Gdy będziemy często zmieniać środki dydaktyczne, zadanie będzie się wydawało dziecku za każdym razem nowe, mimo iż zasada się nie zmieni.

Wstępne ćwiczenia artykulacyjne

Po pewnym czasie rodzice będą mogli zacząć przeprowadzać ćwiczenia stymulujące sprawność narządów artykulacyjnych.

Zaczynamy od ćwiczeń polegających na dmuchaniu. Można je wykonywać stosując rozmaite, przyjemne zabawy, np. zdmuchiwanie ze stołu kłęбка waty, piórka, kulki papieru, zdmuchiwanie świeczki, nadmuchiwanie balonu lub dmuchanie na wiatraczek. Najważniejsze jest długotrwałe, równomierne wydychanie. Dziecko może także grać na dętych instrumentach muzycznych takich jak gwizdek, flet, organki, trąbka. Najpierw ćwiczymy niedługie dmuchanie, przysłaniając jedną dziurkę (flet). Skoordinowanie ruchu palców i ust nie jest dla małego dziecka łatwe. Gdy jednak uda się mu to opanować, można zacząć ćwiczyć pojęcie "krótko" i "długo".

Poza tym rodzice mogą przeprowadzać zabawy, w trakcie których dziecko ma naśladować określone ruchy artykulacyjne. Ćwiczenie aparatu artykulacyjnego (wargi, język) sprzyjać będzie w przyszłości prawidłowej wymowie.

Przykładowe ćwiczenia:

- otwieranie, zamykanie ust,
- pokazywanie i chowanie języka,
- dotykanie językiem kącików ust,
- oblizywanie wargi górnej i dolnej,
- dotykanie językiem zębów górnych i dolnych,
- malowanie ząbków,
- malowanie podniebienia górnego,
- mówienie "aaa" z szeroko rozpostartymi ramionami,
- mówienie "mmm" z wykonywaniem wolnych, miękkich ruchów.

Poruszanie się z muzyką.

Rodzice mają duży wpływ na preferencje muzyczne swojego dziecka oraz ogromną szansę, by już we wczesnym etapie kształtować jego gust.

Muzyka powinna mieć jasną, przejrzystą formę o zrozumiałych tematach melodycznych. Nie może być zbyt głośna, ponieważ dzieci dotkliwiej odczuwają większą dawkę decybeli. Najbardziej odpowiednie dla dziecka są łagodne, harmonijne dźwięki o dość wysokiej częstotliwości, z melodyjnymi, wyrazistymi tematami. Spośród nagrań najlepiej wybrać części pogodne oraz tempo wolne lub umiarkowane. Poleca się tu utwory Mozarta.

Jeśli chcemy zaktywizować dziecko do działania, to można włączyć muzykę o żywszych tempach. Godne polecenia są utwory barokowe Jana Sebastiana Bacha lub Antonio Vivaldiego.

Jeśli rodzice nie lubią muzyki poważnej, a preferują muzykę rozrywkową, to mogą wybrać spośród znanych kompozycji te, które mają podobne cechy do wyżej wymienionych, pamiętając o niezbyt wysokim poziomie głośności. Warto też zapaść się w płyty z nagraniami odgłosów przyrody: głosów ptaków, szumu morza, wodospadu itp. Przy tych dźwiękach wspaniale rozwija się percepcja dziecka.

Przykładowa zabawa. Rodzice włączają radio lub magnetofon, ustawiając odpowiednią głośność, aby muzyka była dobrze słyszalna. Matka ujmując dziecko za rączkę i spaceruje z nim po pokoju wzdłuż rzędu krzeseł lub wokół stołu. Trzecia osoba nagle wyłącza muzykę, a matka i dziecko zatrzymują się, siadają na krzesła lub na podłogę. Gdy ponownie słychać muzykę, matka i dziecko znów zaczynają się poruszać. Ważne jest, aby rolę wiodącą zaczęło przejmować dziecko, a więc przestało naśladować osobę dorosłą i zaczęło się kierować sygnałem dźwiękowym. Należy wprowadzać różne rodzaje ruchu (siadanie, bieganie, skakanie, kołysanie lalki, kładzenie się, podnoszenie nogi itp.). Stopniowe ściszenie muzyki podczas zabawy powoduje rozwój uwagi słuchowej dziecka.

Różnicowanie pojęć "wolno" i "szybko"

Poleca się taki wybór kaset i płyt, na których nagrano na zmianę wolne i szybkie utwory. Początkowo dziecko przez naśladowanie zrozumie, że przy szybkiej muzyce należy wykonywać szybkie ruchy, np. podskoki, a przy wolnej poruszać się wolno. Pary ruchów można dowolnie dobierać (wolne podskoki, pukanie w podłogę, szybki marsz w miejscu, skłony tułowia z krążeniem).

Śpiew

Śpiewać może mama lub tata. Nucenie lub śpiewanie rodziców daje oparcie emocjonalne, poczucie stabilności, zaspokojenie potrzeby uwagi i przynależności. Celem zabawy jest sprowokowanie dziecka do wokalizacji i naśladowania. Zalecane jest śpiewanie prostych piosenek i wierszyków. Szczególnie nadają się takie, które można połączyć z ruchem.

Większość piosenek dla dzieci możemy zilustrować ruchem - piosenka staje się wtedy jeszcze bardziej atrakcyjna i łatwiej ją zapamiętać. Podczas zabawy ćwiczymy również koordynację słuchowo-ruchową.